

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 1292/2022- 23/2023
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/640
Başvuran : Ö.Ö.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Gaziantep L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, başvuranın eğitim ve iyileştirme programlarından faydalanamadığı, açık ve kapalı görüş imkanından yeterince yararlanamadığı iddialarına ve nakil talebine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçelerinde özetle;

- a. Bir disiplin cezası almamış olmasına rağmen eğitim, kurs ve işyurdu olanaklarından faydalanamadığını,
- b. Kapalı ve açık görüş imkanlarının kendisine yarım saatten az kullandırıldığını,
- c. Ceza İnfaz Kurumunda evlenmek istediği kişi ile evlilik işlemlerinin ancak ölüm orucuna girdikten sonra yürütüldüğünü ve evlenebildiklerini,
- ç. Ceza İnfaz Kurumunda evlendiği eşinin yaşanan bir kavga nedeniyle Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiğini ve bu durumun hem ailelerini hem de kendilerini zor durumda bıraktığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Gaziantep L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 24/11/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

- a. Yapılan incelemede başvuranın Kurumun iç hizmetlerinde çalışmak istediğine ilişkin herhangi bir talebinin bulunmadığının anlaşıldığı, ayrıca başvuranın Kurumda bulunduğu süre zarfından birden fazla kez disiplin cezası aldığını, dolayısıyla kurum iç hizmetlerinde çalışma şartlarından biri olan iyi halli olma halini taşımadığı,
- b. Yapılan incelemede başvuranın herhangi bir kursa katılmak istediğine ilişkin başvurusu tespit edilmediği, ayrıca başvuranın çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan hükümlü olması sebebiyle kendisinin Kurum içindeki güvenliği için aynı suç tipinden ceza infaz kurumunda olan tutuklu ve hükümlülerle kurs ve eğitim benzeri aktivitelere katılabileceği, bu bağlamda bulunduğu koğuştan kurs için yeterli sayıda talep gelmesi durumunda kurs açılabileceği,
- c. Başvuranın kapalı ve açık görüş imkanlarından Kurumun fiziksel koşullarının elverdiği ölçüde diğer tutuklu ve hükümlüler gibi kırk dakika yararlandığı,

ç. Başvuranın nakil talebinin ise Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün uhdesinde olduğu belirtilmektedir.

4. Başvuran yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

6. Aynı Kanun'un 17' nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar Türleri” başlıklı 65'inci maddesine göre *“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”* Mezkur Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesinin birinci fıkrasına göre ise; *“Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi ve OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir.

10. Somut olaya bakıldığında; başvuruların eğitim ve iyileştirme programlarından faydalanma, açık ve kapalı görüşten yararlanma ile nakil talebine ilişkin olduğu görülmektedir.

11. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 88'inci ve 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 73'üncü maddeleri uyarınca mahpuslar, çalışma saatleri dışında ve konusu, süresi, saati ve yararlanma koşulları idare tarafından belirlenecek eğitim ve iyileştirme programlarına katılabilmektedir.

12. Eğitim ve iyileştirme programlarına katılmak mahpuslar için bir hak olmakla birlikte söz konusu programlar, disiplinin sağlanması, güvenlik ve tutuklama tedbirinin ve cezanın infazının doğasından kaynaklanan gerekçelerle kısıtlanabilmektedir. Söz konusu kısıtlamalar tek başına kötü muamele yasağının ihlali anlamına gelmemekle birlikte mahpusları; tedbirin ya da infazın amacını aşarak mahpusların ruh ve beden sağlıklarını bozacak şekilde eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinden yoksun bırakmak kötü muamelenin asgari koşullarını oluşturabilir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *İbrahim Kaptan*, B.No: 2017/30510, 18/7/2018).

13. Başvuranın eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinden yararlanamadığı iddiası bu bağlamda değerlendirildiğinde, ceza infaz kurumunun güvenlik gerekçesiyle çocuğun nitelikli cinsel istismarı suç tipinden ceza infaz kurumunda bulunan mahpusları diğer mahpuslarla bir arada bulundurmamasının kurumdaki güvenlik ve disiplin koşullarının sağlanması amacına uygun olduğu değerlendirilmektedir. Başvuranın kurumda bulunduğu zaman zarfında iyi halli olma koşulunu yerine getirmemiş olması ve eğitim ve iyileştirme programlarına katılmak istediğine dair resmi başvuru yapmamış olması da göz önünde bulundurulduğunda, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

14. Dış dünya ile iletişim kurma, ceza infaz kurumunda bulunan mahpuslar için önem arz etmektedir. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların telefon aracılığıyla aileleri ile görüşmesi, ziyaret haklarının bulunması, süreli ve süresiz yayınlara ulaşması iletişim ve rehabilitasyonu sağlayan imkânlardandır.

15. Dış dünya ile iletişim kurma, avukata ve doktora erişim ile bilgilendirilme hakları ile ilişkili olup söz konusu haklar, işkence ve kötü muamelenin önlenmesinde usuli güvenceler sağlamaktadır. Öte yandan, dış dünya ile iletişim; haberleşme hürriyeti, aile yaşamına saygı hakkı; ifade hürriyeti, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü; evlenme hakkı gibi haklarının ön koşulunu oluşturmaktadır.

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları ile AYM içtihatları incelendiğinde mahpusların telefonla görüşme, ziyaret, süreli ve süresiz yayınlara erişim ve dış dünya ile iletişimlerini sağlayan diğer haklarının haberleşme hürriyeti ve özel hayat ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. (AYM, *Sinan Gül*, B.No:2016/7628, 27/2/2020; AİHM, *Khoroshenko/Rusya*, B.No: 41418/04, 30/6/2015)

17. Aile yaşamına saygı hakkı, aile ziyaretleri ve telefon görüşmeleri aracılığıyla mahpusların aileleri ve sosyal ağlarıyla ilişkilerini devam ettirmeleri anlamına gelmekte olup mahpusun aile yaşamını koruması ve rehabilitasyonu için önem arz etmektedir. (AİHM, *Messina/İtalya*, B.No: 25498/94, 28/9/2000)

18. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesinde ziyaret günleri ve saatleri ile hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısının kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak kurumca belirleneceği düzenlenmiştir.

19. Başvuranın kapalı ve açık görüş imkanlarından yeterince yararlanamadığı iddiası bu bağlamda değerlendirilmiş olup yapılan incelemede başvuranın Ceza İnfaz Kurumunun fiziksel imkanları, hükümlü/tutuklu mevcudu ve suç grupları gibi kriterler çerçevesinde diğer hükümlü ve tutuklularla eşit biçimde kapalı ve açık görüş imkanından yararlandığı anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuranın konuya ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

20. Nakil talepleri; 5/6/2015 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genelgesi'nin 22'nci maddesinin beşinci fıkrası ile 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca Genel Müdürlükçe değerlendirilmektedir. (TİHEK, B.No:2022/273, K.No:2022/499, 9/8/2022, para.19, 22-23).

21. Ülke genelinde, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların; hastalık, disiplin, güvenlik, özellikle toplu nakiller ve tutukluların mahkeme nedeniyle yapılan nakilleri sonucu, ceza infaz kurumlarının

kapasiteleri gúnaşırı değişmektedir. Genel Müdürlük tarafından Kurumumuza iletilen yazılarda; nakil taleplerinin incelenmesinde kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak, talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği kurumda bulunup bulunmadığı gibi hususların göz önünde bulundurulduğu, bu nedenle her talebin uygun değerlendirilemediği, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin nakil talepleri Genel Müdürlüęe ulaştığı anda talep edilen kurumların kapasitelerinin o günkü veriler göz önüne alınarak değerlendirildiği ve verilerin gúnaşırı değiştiiği bildirilmektedir.

22. Kurumumuz tarafından anlık kapasite değişikliklerinin ve her başvuranın talep durumunun tespit edilmesi mümkün değildir. Başvuru dilekçesinde yer alan somut koşullar değerlendirildiğinde nakil talepli başvurunun Anayasa'nın 17'nci maddesi ile OPCAT uyarınca kötü muamele yasağı kapsamında ele alınabilecek bir başvuru olmadığı ve başvurunun ulusal önleme mekanizması kapsamında incelenemeyeceği kanaatine varılmıştır.

23. Bu kapsamda başvuranın nakil talebinin 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca inceleme şartlarını taşıyamaması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Ališan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye